

Briselē, 10.3.2020.
COM(2020) 103 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

MVU stratēģija ilgtspējīgai un digitālai Eiropai

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

MVU stratēģija ilgtspējīgai un digitālai Eiropai

1. Ievads

25 miljoni Eiropas mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) ir ES ekonomikas pamats. Tajos ir nodarbināti aptuveni 100 miljoni cilvēku, tie veido vairāk nekā pusi no Eiropas IKP un tiem ir būtiska nozīme pievienotās vērtības radīšanā katrā ekonomikas nozarē. MVU piedāvā inovatīvus risinājumus tādām problēmām kā klimata pārmaiņas, resursu efektivitāte un sociālā kohēzija un palīdz izplatīt šīs inovācijas visos Eiropas reģionos. Tāpēc tiem ir būtiska nozīme ES divējādā pārejā – uz ilgtspējīgu un digitālu ekonomiku. Tie ir būtiski Eiropas konkurētspējai un labklājībai, ekonomiskajai un tehnoloģiskajai suverenitātei un noturībai pret ārējiem satricinājumiem. Tādējādi tie ir ES industriālās stratēģijas īstenošanas pamatelements.

MVU ir dziļi iesakņojušies Eiropas ekonomiskajā un sociālajā struktūrā. Tie nodrošina divas no trim darbvietām, sniedz apmācības iespējas visos reģionos un nozarēs, t. sk. mazkvalificētiem darba ņēmējiem, un atbalsta sabiedrības labklājību, arī attālos un lauku apvidos. Katrs Eiropas iedzīvotājs pazīst kādu, kas ir uzņēmējs vai strādā tā labā. Līdz ar to Eiropas MVU ikdienas problēmas, kas saistītas ar noteikumu ievērošanu un piekļuvi informācijai, tirgiem un finansēm, ir visas Eiropas problēmas.

MVU ir ļoti daudzveidīgi uzņēmējdarbības modeļu, lieluma, darbības ilguma un uzņēmēju profilu ziņā, un tie izmanto daudzveidīgu talantu kopumu, kurā ir gan sievietes, gan vīrieši. Tie ir dažādi – no brīvajām profesijām un mikrouzņēmumiem pakalpojumu nozarē līdz vidējiem rūpniecības uzņēmumiem, no tradicionālās amatniecības līdz augsto tehnoloģiju jaunuzņēmumiem. Šī stratēģija atzīst to dažādās vajadzības, palīdzot uzņēmumiem ne tikai augt un izvērst darbību, bet arī būt konkurētspējīgiem, noturīgiem un ilgtspējīgiem. Tāpēc tajā izklāstīta vērienīga, visaptveroša un transversāla pieeja, kuras pamatā ir horizontāli pasākumi, kas palīdz visu veidu MVU, kā arī pasākumi, kas vērsti uz konkrētām vajadzībām.

Stratēģijā ir ierosināti pasākumi, kas balstīti uz šādiem **trīs pīlāriem**:

- **spēju veidošana un atbalsts pārejai uz ilgtspējību un digitalizāciju;**
- **regulatīvā sloga samazināšana un labāka piekļuve tirgum un**
- **labāka piekļuve finansējumam.**

Virsmērķis ir izmantot visu veidu Eiropas MVU iespējas vadīt minēto divējādo pāreju. Tā tiecas ievērojami palielināt to MVU skaitu, kuri īsteno ilgtspējīgu uzņēmējdarbības praksi, kā arī to MVU skaitu, kuri izmanto digitālās tehnoloģijas. Visbeidzot, mērķis ir panākt, lai Eiropa kļūtu par pievilcīgāko vietu mazas uzņēmējdarbības uzsākšanai, tās izaugsmei un izvēšanai vienotajā tirgū.

Lai sasniegtu rezultātus, stratēģija ir jāvirza kopā ar ES līmeņa darbībām un dalībvalstu stingru apņemšanos. Būtiska nozīme būs MVU kopienas un pašu uzņēmumu aktīvai iesaistei. Tādēļ stratēģijas pamatā būs spēcīga, **uz mērķu sasniegšanu vērsta partnerība** starp ES un dalībvalstīm, t. sk. reģionālajām un vietējām iestādēm. Uzņēmējiem būtu jāizmanto arī ES ieguldījumu programmu sniegtās iespējas, lai padarītu savu uzņēmējdarbību digitālāku un ilgtspējīgāku, kā arī augtu vienotajā tirgū un ārpus tā.

Stratēģija balstās uz ļoti spēcīgiem pamatiem, ko veido pašreizējais ES MVU politikas satvars un atbalsta programmas, jo īpaši 2008. gada Mazās uzņēmējdarbības akts, 2016. gada Jaunuzņēmumu un augošo uzņēmumu atbalsta iniciatīva, Mazo un vidējo uzņēmumu konkurētspējas (COSME) programma un MVU atbalsta darbības, ko finansē no pamatprogrammas “Apvārsnis 2020” un Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem¹. Tā būs svarīga, lai cita starpā īstenotu Eiropas zaļo kursu, ES rīcības plānu pārejai uz aprītes ekonomiku, Eiropas datu stratēģiju un Eiropas sociālo pīlāru.

Stratēģija ir daļa no industriālās paketes, kas ietver paziņojumu un tam pievienoto ziņojumu “Vienotā tirgus šķēršļu apzināšana un mazināšana” (“Paziņojums par vienotā tirgus šķēršļiem”)², Ilgtermiņa rīcības plānu vienotā tirgus noteikumu labākai īstenošanai un izpildei (“Izpildes panākšanas rīcības plāns”)³ un jauno Eiropas industriālo stratēģiju (“Industriālā stratēģija”)⁴. Tās pamatā ir daudzi konstatējumi no Paziņojuma par vienotā tirgus šķēršļiem, konkrētāk, konstatējumi par šķēršļiem, ar kuriem saskaras MVU, kas vēlas darboties pāri robežām. Lai veicinātu MVU izaugsmi vienotajā tirgū, ļoti svarīgi ir nodrošināt ES tiesību aktu pareizu transponēšanu, piemērošanu un izpildi. Izpildes panākšanas rīcības plānā ir izklāstītas dažādas iniciatīvas šo jautājumu risināšanai. Industriālajā stratēģijā ir uzsvērtā MVU loma konkurētspējīgā un inovatīvā Eiropas rūpniecībā.

2. Spēju veidošana un atbalsts pārejā uz ilgtspējību un digitalizāciju

Konkurētspējīga ilgtspējība ir Eiropas nākotnes pamatprincips. **Lai panāktu klimatneitrālu, resursefektīvu un elastīgu digitālo ekonomiku, visi MVU ir jāstimulē mainīties.** Šai pārejai uz ekonomiski, vidiski un sociāli ilgtspējīgāku Eiropu jāiet roku rokā ar pāreju uz digitalizāciju. Lai to panāktu un attīstītu plaukstošu MVU ekonomikas slāni, kā arī sniegtu izaugsmes iespējas tiem MVU, kuri vēlas izvērst darbību, ļoti svarīgi ir īpaši pielāgoti pasākumi. Lai izveidotu MVU piemērotu uzņēmējdarbības un inovācijas infrastruktūru, ir vajadzīgi ES mēroga ieguldījumi.

MVU – ilgtspējīgas pārejas veicinātāji

Daudzi MVU ir labi aprīkoti, elastīgi, moderni, inovatīvi un apņēmības pilni ievērot vērtības, kas ir ilgtspējības un aprītes ekonomikas pamatā. Gandrīz ceturtdaļa⁵ Eiropas MVU jau veicina pāreju, piedāvājot ekoproduktus vai ekopakalpojumus, un daudzi MVU (t. sk. sociālās ekonomikas uzņēmumi) jau dara daudz to kopienai labā, kurās tie ir bāzēti. Pastāv arī būtiskas problēmas. Dažiem MVU ir grūtības pāriet uz ilgtspējīgākiem uzņēmējdarbības modeļiem. Trešdaļa MVU ziņo, ka tie, cenšoties padarīt savu uzņēmējdarbību resursefektīvāku, saskaras ar sarežģītām administratīvām un juridiskām procedūrām. Tomēr, tā kā izpratne par riskiem, kas saistīti ar klimata pārmaiņām un citiem vides noslogojumiem, palielinās un patērētāju vēlmes mainās, šī pāreja uz ilgtspējīgu uzņēmējdarbības praksi un rīcību ir būtiska turpmākai MVU konkurētspējai un izaugsmei. Ir ļoti svarīgi atbalstīt MVU šajā procesā un nodrošināt tiem instrumentus, kas tiem ļautu izprast vides apdraudējumus un mazināt riskus, kas aptver konkrētas nozares, t. sk. būvniecības, plastmasas, elektronikas un lauksaimniecības pārtikas nozari.

Vairāk nekā 600 Eiropas Biznesa atbalsta tīkla (EEN) dalībnieku piedāvā MVU īpaši pielāgotus pakalpojumus. Daudzi EEN dalībnieki jau palīdz MVU pāriet uz ilgtspējību. Pamatojoties uz to, EEN nodrošinās **īpašus ilgtspējības padomdevējus** un citus ilgtspējības pakalpojumus. Tie izvērtēs MVU vajadzības un sniegs konsultācijas par ieguldījumiem resursefektīvākos un aprītīgākos procesos un infrastruktūrā, meklēs piemērotus tirdzniecības partnerus un veicinās vienādranga sadarbību. Turklāt

¹ Eiropas Reģionālās attīstības fonds (ERAF) un Eiropas Sociālais fonds (ESF) Eiropā ir atbalstījis attiecīgi vairāk nekā 900 000 un 500 000 MVU.

² COM(2020)93 final, 10.3.2020.

³ COM(2020)94 final, 10.3.2020.

⁴ COM(2020)102 final, 10.3.2020.

⁵ Eurobarometra 2017. gada aptauja par MVU, resursefektivitāti un zaļajiem tirgiem.

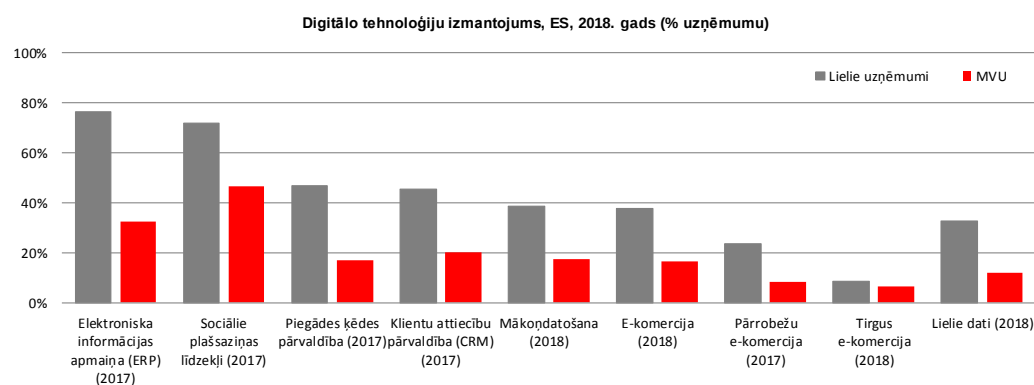
Eiropas Resursefektivitātes zināšanu centrs (*EREK*) turpinās palīdzēt MVU samazināt enerģijas, materiālu un ūdens izmaksas. Risinājumi, ko piedāvā energopakalpojumu uzņēmumi (*ESCO*), kuriem ir zinātība un tehniskie un finansēšanas risinājumi, varētu dot labumu MVU.

Eiropa ir ekotehnoloģiju šūpulis, un tās vadošā loma būs atkarīga no MVU inovācijām zaļajā nozarē. To atbalstīs ar Eiropas zaļā kursa investīciju plānu⁶. Saistībā ar plašāku **Eiropas Inovācijas padomes** (EIP) izmēģinājuma projektu, kura mērķis ir veicināt revolucionāru inovāciju, jo īpaši MVU, 2020. gadā vien Komisija augsta potenciāla jaunuzņēmumiem un MVU piešķirs vismaz 300 miljonus EUR, lai tie varētu panākt revolucionāru zaļā kursa inovāciju. **Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūts** (EIT) nodrošinās, ka tā zināšanu un inovāciju kopienas (ZIK) ir atvērtākas MVU, un palielinās to iespējas piedalīties vietējās inovācijas ekosistēmās, jo īpaši reģionos, kas atpaliek inovācijā. Tas tiks īstenots, izmantojot īpašu informēšanas instrumentu (reģionālās inovācijas shēmu), kas stiprinās ekosistēmas tur, kur tas ir vissvarīgāk.

MVU iespējas izmantot digitālās pārejas sniegtās priekšrocības

Tikai plaukstoša MVU kopiena, kas izmanto digitālās tehnoloģijas un datus, var padarīt Eiropu par pasaules līderi digitālās ekonomikas veidošanā. Digitalizācija var sniegt lielas iespējas MVU uzlabot ražošanas procesu efektivitāti un spēju ieviest inovatīvus produktus un uzņēmējdarbības modeļus. Tādu progresīvu revolucionāru tehnoloģiju kā blokķēdes un mākslīgā intelekta (MI), mākoņdatošanas un augstas veiktspējas datošanas (*HPC*) izmantošana var ievērojami palielināt MVU konkurētspēju.

Tomēr MVU vēl pilnībā neizmanto datus, kas ir digitālās ekonomikas pamats. Daudzi neapzinās sevis radīto datu vērtību un nav pietiekami aizsargāti vai sagatavoti gaidāmajai elastīgajai datu ekonomikai. Digitālās tehnoloģijas savā uzņēmējdarbībā ir integrējuši tikai 17 % MVU (salīdzinājumam – to ir izdarījuši 54 % lielo uzņēmumu)⁷. Tradicionāliem MVU bieži vien nav pārlicības par viņu digitālās uzņēmējdarbības stratēģijas izvēli, tiem ir grūtības izmantot lielus datu repozitorijus, kas pieejami lielākiem uzņēmumiem, un tie vairās izmantot uz MI balstītus rīkus un lietotnes. Tajā pašā laikā tie ir ļoti neaizsargāti pret kiberdraudiem.

Avots: Eurostat/DESI 2019

Šādus MVU katrā Eiropas reģionā atbalstīs 240 **digitālās inovācijas centru (DIH)** tīkls, kura pamatā būs ieguldījumi no programmas “Digitālā Eiropa” un struktūrfondiem.

Mērķis ir ne tikai sniegt lietotājdraudzīgas un mērķtiecīgas konsultācijas par ilgtspējību un digitalizāciju, bet arī savienot atbalsta struktūras, lai **ikviens MVU varētu konsultācijas saņemt**

⁶ COM(2020)21 final, 14.1.2020.

⁷ Digitālās inovācijas centru darba grupas 2018. gada ziņojums

https://ec.europa.eu/futurium/en/system/files/ged/dihs_access_to_finance_report_final.pdf.

netālu. Lai nodrošinātu nepārtrauktus atbalsta un konsultāciju pakalpojumus, *EEN* cieši sadarbosies ar *DIH*, *Startup Europe*⁸ un citām struktūrām, arī ar valstu, reģionālām un vietējām iestādēm un atbalsta struktūrām. Paraugprakses, zinātības un prasmju nodošana var notikt arī tieši – no digitālās jomas MVU uz citu jomu MVU.

Kā norādīts **Eiropas Datu stratēģijā**⁹, Komisija strādās pie tā, lai paplašinātu piekļuvi datiem un nodrošinātu datu plūsmas starp uzņēmumiem un valdībām, izveidojot kopīgas Eiropas datu telpas uzticamai un drošai datu kopīgošanai. Visiem uzņēmumiem, jo īpaši MVU, tiks nodrošināta taisnīga piekļuve. Komisija arī izskatīs iespējamās problēmas saistībā ar līdzģenerētu datu (jo īpaši no industriālā lietu interneta) izmantošanas tiesībām, lai nepieļautu MVU nostādīšanu nelabvēlīgākā situācijā. Turklāt tā risinās jautājumu par mākoņdatošanas izmantojumu MVU, piemēram, izveidojot īpašu mākoņdatošanas pakalpojumu tirgu, kas nodrošina taisnīgus līgumiskos nosacījumus.

Talantu piesaistīšana un intelektuālais īpašums

MVU var arī būt grūti izstrādāt **intelektuālā īpašuma** (IĪ) stratēģijas, kas vajadzīgas, lai aizsargātu savus ieguldījumus pētniecībā un attīstībā un palielinātu izaugsmes kapitālu; taču tām divējādā pārejā ir izšķiroša nozīme. Tikai 9 % MVU aizsargā savu IĪ, jo tie nav informēti par ES un valstu IĪ iniciatīvām vai baidās, ka IĪ tiesību iegūšana un piemērošana ir sarežģīta un dārga. Gaidāmajā **Intelektuālā īpašuma rīcības plānā** tiks ierosināti pasākumi, kas vajadzīgi, lai padarītu IĪ sistēmu efektīvāku MVU, veicot darbības, kuru mērķis ir vienkāršot IĪ reģistrācijas procedūras (piemēram, reformējot ES tiesību aktus par rūpnieciskajiem dizainparaugiem), uzlabot piekļuvi stratēģiskām IĪ konsultācijām (piemēram, padarot šādas konsultācijas par standartu visos ES līmeņa pētniecības un attīstības finansēšanas pasākumos) un veicināt IĪ izmantošanu par finansējuma piekļuves līdzekli.

Digitālajā pārejā un pārejā uz ilgtspējību gan jaunuzņēmumiem, gan jau strādājošiem MVU problēmu rada kvalificētu darbinieku trūkums. Tiem bieži vien nav tādu resursu kā lielajiem uzņēmumiem, lai ieguldītu savu darbinieku apmācībā. Vairāk nekā 70 % uzņēmumu norāda, ka piekļuve talantiem ir šķērslis jauniem ieguldījumiem visā ES¹⁰. Prasmīgu darbinieku vai pieredzējušu vadītāju pieejamība joprojām ir svarīgākā problēma ceturtdaļai ES MVU¹¹. Prasmju trūkums ir īpaši akūts digitalizācijas un jauno tehnoloģiju jomā, jo 35 % darbaspēka ir vājas digitālās prasmes vai to nav vispār.

Dalībvalstīm un sociālajiem partneriem ir svarīga loma, un ES var vēl vairāk palīdzēt risināt šīs problēmas, atvieglojot piekļuvi apmācībai un palīdzot MVU pieprasījumu pēc talantiem sasaistīt ar piedāvājumu darba tirgū. Lai MVU būtu piemēroti vienotajam tirgum, būtiska nozīme ir uzņēmējdarbības izglītībai un apmācībai, kas uzlabo zināšanas un prasmes uzņēmējdarbībā. Izglītības un prasmju pilnveides pasākumi ir būtiski visiem MVU vadītājiem un darbiniekiem; īpaša uzmanība jāpievērš tam, lai sievietēm un meitenēm nodrošinātu pilnvērtīgas iespējas kļūt par uzņēmumu dibinātājiem un uzlabotu dzimumu līdzsvaru uzņēmumu dibinātāju un vadītāju vidū¹².

Ar programmas “Digitālā Eiropa” atbalstu Komisija, pamatojoties uz Digitālo prasmju un darbvietu koalīcijas platformas pieredzi, izstrādās MVU darbiniekiem paredzētus **intensīvos digitālās apmācības kursus**, kuros tie varēs iegūt prasmes tādās jomās kā MI, kiberdrošība vai blokķēde. *DIH* darbosies kā starpnieki starp MVU un universitātēm/apmācības pakalpojumu sniedzējiem vietējā līmenī. Inkubācijas pasākumi palīdzēs MVU kļūt par datus balstīto ekosistēmu daļu.

Komisija arī uzsāks “**digitālo brīvprātīgo**” programmu, lai gados jauni kvalificēti cilvēki un pieredzējuši vecāka gadagājuma cilvēki varētu dalīties savā digitālajā kompetencē ar tradicionālajiem

⁸ *Startup Europe* ir ES iniciatīva, kuras mērķis ir visā Eiropā savienot vietējos jaunuzņēmumu centrus: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/startup-europe>.

⁹ COM(2020)66 final, 19.2.2020.

¹⁰ EIB 2018./2019. gada ziņojums par ieguldījumiem.

¹¹ *SAFE* aptauja (2019).

¹² Dzimumu līdztiesības stratēģija 2020.–2025. gadam, COM(2020)152 final, 4.3.2020.

uzņēmumiem. Turklāt tā atbalstīs un sasaistīs MVU starpniekus, tādus kā kopas, *EEN* un *EREK*, lai palīdzētu MVU darbiniekiem uzlabot prasmes ilgtspējības jomā.

Komisija atjauninās Prasmju programmu Eiropai, cita starpā ierosinot Prasmju paktu. Tas ietvers **īpašu MVU paredzētu komponentu**. Profesionālā izglītība un apmācība (PIA) MVU ir īpaši svarīga, lai nodrošinātu, ka to darbspēkam ir darba tirgū nepieciešamās prasmes. Turklāt dalībvalstīs un reģioni tiks mudināti izmantot topošo Eiropas Sociālo fondu Plus un jaunās iespējas ieguldīt Eiropas Reģionālās attīstības fonda līdzekļus tādu prasmju attīstīšanā, kas vajadzīgas pārdomātai specializācijai, industriālajai pārejai un uzņēmējdarbībai.

Sadarbīgā ekonomika paver iespējas tādās jomās kā mobilitāte un izmitināšana inovatīvām MVU platformām, kas darbojas kā starpnieki starp pakalpojumu sniedzējiem un saņēmējiem, un MVU pakalpojumu sniedzējiem, kas iegūst piekļuvi plašākam klientu lokam. Pēc 2016. gada paziņojuma par sadarbīgo ekonomiku¹³ Komisija turpinās izskatīt iespējamu iniciatīvu, kas vērsta uz īstermiņa izmitināšanas trīs pakalpojumiem (lielākā sadarbīgās ekonomikas nozare), lai veicinātu līdzsvarotu un atbildīgu sadarbīgās ekonomikas attīstību visā vienotajā tirgū, pilnībā ievērojot sabiedrības intereses.

GALVENĀS DARBĪBAS

- Komisija modernizēs **Eiropas Biznesa atbalsta tīklu**, t. sk. nodrošinot īpašus **ilgtspējības padomdevējus** un citus ilgtspējības pakalpojumus.
- Komisija izstrādās MVU darbiniekiem paredzētus **intensīvos digitālās apmācības kursus**, kuros tie varēs iegūt prasmes tādās jomās kā MI, kibersdrošība vai blokķēde.
- Komisija uzsāks “**digitālo brīvprātīgo**” programmu, lai gados jauni kvalificēti cilvēki un pieredzējuši vecāka gadagājuma cilvēki varētu dalīties savā digitālajā kompetencē ar tradicionālajiem uzņēmumiem.
- Komisija atjauninās **Prasmju programmu Eiropai**, iekļaujot tajā Prasmju paktu ar īpašu MVU paredzētu komponentu, un nāks klajā ar priekšlikumu Padomes ieteikumam modernizēt profesionālo izglītību un apmācību.
- Komisija sadarbībā ar *Startup Europe* un *EEN* paplašinās **digitālās inovācijas centrus** un nodrošinās nepārtrauktus pakalpojumus vietējās un reģionālās ekosistēmās.
- Komisija piešķirs vismaz 300 miljonus EUR, lai **EIP** satvarā veicinātu revolucionāras zaļā kursa inovācijas.
- Attiecībā uz MVU, kuru darbība ir vērsta uz īstermiņa izmitināšanas trīs pakalpojumiem, Komisija turpinās izskatīt iespējamu **sadarbīgās ekonomikas iniciatīvu**.

3. Regulatīvā sloga samazināšana un labāka piekļuve tirgum

Vienotais tirgus ir Eiropas MVU primārais mērktirgus. Tas veido 70 % no MVU preču eksporta vērtības, un 80 % no visiem eksportējošajiem MVU savas preces pārdod uz citām dalībvalstīm¹⁴. Tomēr to MVU skaits, kas eksportē uz citām dalībvalstīm, varētu būt daudz lielāks: piemēram, tikai 17 % no visiem ražošanas nozares MVU eksportē vienotajā tirgū¹⁵. Paziņojumā par vienotā tirgus šķēršļiem norādīts, ka pastāvošie šķēršļi visvairāk ietekmē tieši MVU.

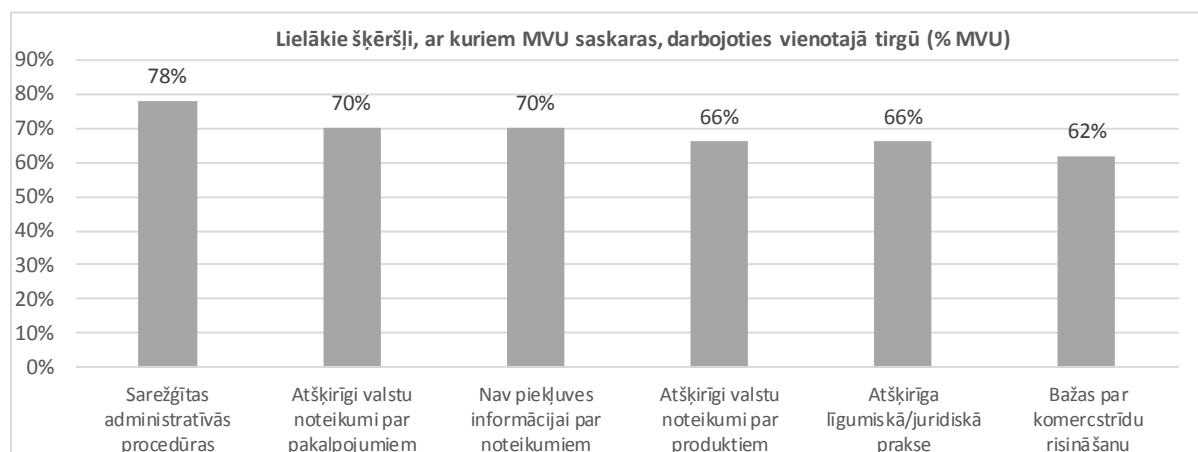
Ierobežoto finanšu resursu un cilvēkresursu dēļ **noteikumu, standartu, marķēšanas prasību un administratīvo formalitāšu** ievērošana MVU ietekmē vairāk nekā lielākus uzņēmumus. Piemēram, uzņēmējdarbības pakalpojumu nozarē izmaksas, ko MVU rada administratīvo formalitāšu ievērošana,

¹³ COM(2016)356 final, 2.6.2016.

¹⁴ *Annual Report on European SMEs – SMEs growing beyond borders.*

¹⁵ [Faktu lapa par Mazās uzņēmējdarbības aktu ES 28 valstīs.](#)

var sasniegt 10 000 EUR¹⁶. Neraugoties uz progresu, kas panākts kopš Mazās uzņēmējdarbības akta pieņemšanas, regulējuma kopējā ietekme joprojām ir būtiska problēma MVU.

Avots: Eurochambres 2019. gada uzņēmējdarbības apsekojums.

Eiropas mazajiem un vidējiem uzņēmumiem tiesību akti šķiet sarežģīti un apgrūtināši, jo īpaši dažādās dalībvalstīs atšķirīgo procedūru dēļ. Šie šķēršļi daudzus attur no uzņēmējdarbības veikšanas un paplašināšanas pāri robežām. Ja tie to dara, tie nereti par starpniekiem izmanto lielas platformas; tas rada nevienlīdzību attiecībā uz spēju aizstāvēt savas intereses.

Šo šķēršļu novēršana ir ES un dalībvalstu kopīga atbildība. Lielu daļu sloga rada valstu tiesību akti, un ir svarīgi novērtēt “pārmērīgas reglamentēšanas pasākumu” ietekmi uz MVU¹⁷. Dalībvalstīm kopā ar Komisiju ir jāturpina stingri piemērot principus “vispirms domāt par mazajiem uzņēmumiem”¹⁸, “tikai vienreiz”¹⁹ un “digitāls pēc noklusējuma”²⁰.

No savas puses Komisija ir apņēmusies samazināt slogu MVU un nodrošināt tiem lielāku ietekmi labāka regulējuma ciklā. Normatīvās atbilstības un izpildes programmas (*REFIT*) satvarā Komisija sistemātiski izvērtē spēkā esošos ES tiesību aktus, lai samazinātu slogu un vienkāršotu tiesību aktus. Komisija sistemātiskāk izmantos atbilstības pārbaudes, lai meklētu veidus, kā ar maksimāli zemām izmaksām digitalizēt, vienkāršot un sasniegt mērķus par labu MVU. Turklāt jaunā platforma “Piemērots nākotnei” (“Fit for Future”)²¹ izvērtēs spēkā esošos ES tiesību aktus, lai apzinātu vienkāršošanas un administratīvā sloga samazināšanas iespējas.

Attiecībā uz **jauniem tiesību aktiem** *REFIT* programma tiks papildināta un pastiprināta, ieviešot principu “viens pieņemts – viens atcelts”. Mērķis ir nodrošināt, ka ES tiesību akti dod labumu, neradot nevajadzīgu slogu iedzīvotājiem un uzņēmumiem. MVU tests jau ir daļa no regulārā novērtējuma, un to turpinās piemērot visiem attiecīgajiem Komisijas priekšlikumiem.

Nemot vērā MVU ierobežotos cilvēkresursus un finanšu resursus, mazos un vidējos uzņēmumus sevišķi ietekmē tiesību aktu radītās izmaksas. Lai nodrošinātu, ka jaunie tiesību akti ir MVU labvēlīgi,

¹⁶ Ecorys, *Administrative formalities and costs involved in accessing markets cross-border for provisions of accountancy, engineering and architecture services* (2017).

¹⁷ ES tiesību akti var pieļaut elastību attiecībā uz saskaņošanas pakāpi un/vai dalībvalstu praksi (pārmērīga reglamentēšana), COM (2020)93 final, 10.3.2020.

¹⁸ Princips “vispirms domāt par mazajiem uzņēmumiem” atgādina, ka gan ES, gan valstu līmeņa politikas veidošanā ir jāņem vērā MVU intereses.

¹⁹ Saskaņā ar principu “tikai vienreiz” iedzīvotāji un uzņēmumi dažādus datus publiskās pārvaldes iestādēm iesniedz tikai vienu reizi.

²⁰ Principa “digitāls pēc noklusējuma” mērķis ir samazināt administratīvo slogu, padarot digitālo pakalpojumu sniegšanu par publisko pārvaldes iestāžu standartizvēli.

²¹ Jauna augsta līmeņa grupa, kas aizstās *REFIT* platformu.

ES MVU sūtnis²² sadarbībā ar MVU ieinteresētajām personām izvērtēs ES iniciatīvas un informēs Komisiju par tām iniciatīvām, kurām jāpievērš īpaša uzmanība no MVU perspektīvas. Šajā darbā ES MVU sūtnis izmantos arī MVU sūtņu tīkla dalībvalstu speciālās zināšanas. Mērķis ir panākt, lai visi turpmākie tiesību akti Eiropas un valstu līmenī tiktu izstrādāti, domājot par tiešajiem lietotājiem, apzinot iespējamās šķēršļus un jau procesa sākumā tos mazinot, piemēram, izmantojot digitālos rīkus. ES MVU sūtnim būs arī īpaša funkcija jaunajā platformā “Piemērots nākotnei”: tas sniegs MVU viedokli tādu spēkā esošu tiesību aktu noteikšanā, kuri ir MVU īpaši apgrūtinājoši. ES MVU sūtnis ierosinās Komisijai lietotājdraudzīgus risinājumus, kurus varētu ņemt vērā, lai nodrošinātu atbilstību tiesību aktiem.

MVU ir ļoti svarīgi, lai tiktu nodrošināta vienotā tirgus noteikumu izpilde, jo tos bieži vien nesamērīgi ietekmē pārrobežu ierobežojumi. Izpildes panākšanas rīcības plānā ir iekļauts to iniciatīvu saraksts, ar kurām paredzēts šos jautājumus risināt, piemēram, Vienotā tirgus noteikumu izpildes panākšanas darba grupas izveide, kurā piedalīsies ES MVU sūtnis un valstu sūtņu tīkls. Komisija uzraudzīs dalībvalstis un sadarbosies ar tām, kā arī nevilcinoties vajadzības gadījumā veiks stingrus izpildes panākšanas pasākumus, lai nodrošinātu, ka vienotais tirgus dod labumu MVU. MVU ir proporcionāli lielākas nodokļu saistību izpildes izmaksas nekā lielākiem uzņēmumiem²³, un nodokļu nesaskaņotība joprojām ir viens no galvenajiem šķēršļiem, ar ko uzņēmumi saskaras, darbojoties pāri robežām.

Turklāt ES konkurences noteikumu stingra izpildes panākšana nodrošina, ka visi uzņēmumi, kas darbojas vienotajā tirgū, jo īpaši MVU, var konkurēt un ieviest inovācijas, pamatojoties uz saviem sasniegumiem; tādējādi tiek novērsts tas, ka daži lielie uzņēmumi ļaunprātīgi izmanto tirgus varu un koncentrē bagātību.

Šķēršļu novēršana, izmantojot partnerības un politikas eksperimentus

Viena no galvenajām problēmām Eiropā ir relatīvs sekmīgi augošu uzņēmumu trūkums. Amerikas Savienotajās Valstīs augošo uzņēmumu skaits ir trīs reizes lielāks nekā Eiropā²⁴. Eiropas jaunuzņēmumi un augošie uzņēmumi, cenšoties piesaistīt un noturēt talantus, nodrošināt tirgus iespējas un palielināt ieņēmumus, saskaras ar vairākām problēmām “uz vietas”. Daudzas dalībvalstis šīs problēmas ir sekmīgi atrisinājušas, un jau ir ieviesti daudzi labas prakses piemēri. Pavairojot šo labo praksi visā ES, tiktu ievērojami sekmēta jaunuzņēmumu attīstība un MVU izaugsme.

Ņemot to vērā, Komisija ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm un ieinteresētajām personām, piemēram, EIP forumu, popularizēs paraugpraksi un uzsāks jaunu politisku iniciatīvu – **ES jaunuzņēmumu nāciju standartu**, kas aicinās dalībvalstis īstenot šādu praksi vietējā, reģionālā un valsts līmenī. Mērķis ir padarīt Eiropu par **jaunuzņēmumiem un augošiem uzņēmumiem pievilcīgāko pasaules daļu**. Iniciatīva būs vērsta uz to, lai atvieglotu darbības uzsākšanu un paplašināšanu pāri robežām, racionalizētu noteikumu īstenošanu attiecībā uz vīzu pieteikumu un uzturēšanās atļauju procedūrām trešo valstu talantiem, padarītu pievilcīgāku darba ņēmēju akciju iegādes iespēju piešķiršanu, veicinātu uzņēmumu veidošanu un tehnoloģiju pārneši no universitātēm, palielinātu piekļuvi darbības paplašināšanai nepieciešamajam finansējumam un popularizētu pārrobežu digitālos rīkus un platformas. Turklāt Komisija apspriedīsies un izvērtēs, vai ir vajadzīgi vēl citi uzņēmējdarbības tiesību pasākumi, lai sekmētu MVU paplašināšanos un darbības izvēršanu pāri robežām.

Daži ļoti inovatīvi risinājumi netiek ieviesti; tam par iemeslu ir, iespējams, novecojušie vai strauji mainīgām tehnoloģijām nepiemērotie noteikumi. Viens no veidiem, kā šo problēmu risināt, ir izmantot t. s. **regulatīvās smilškastes**. Tās dod iespēju reālos apstākļos ar uzraudzītāju un regulatoru līdzdalību izmēģināt inovatīvus risinājumus, kas vēl nav paredzēti noteikumos vai vadlīnijās, ar

²² ES MVU sūtnis nodrošina saikni starp MVU politikas veidošanu ES līmenī un valstu MVU sūtņiem/struktūrām, kas atbild par MVU politiku, un vada valstu MVU sūtņu tīklu.

²³ Eiropas Komisijas pētījums par MVU nodokļu saistību izpildes izmaksām (2018).

²⁴ *Mind the Bridge: Tech Scale-up Europe*, 2019. gada ziņojums.

noteikumu, ka ir ieviesti atbilstoši nosacījumi, piemēram, lai nodrošinātu vienlīdzīgu attieksmi. Regulatīvās smilškastes sniedz atjauninātu informāciju regulatoriem un uzraudzītājiem par jaunajām tehnoloģijām un pieredzi ar tām un vienlaikus ļauj veikt politikas eksperimentus. Dažas dalībvalstis šādas smilškastes jau ir izmēģinājušas attiecībā uz inovatīviem finanšu pakalpojumiem.

Pakalpojumu direktīva ir galvenais tirgus šķēršļu novēršanas instruments. **Pierobežas reģionu partnerības**, kuru mērķis ir uzlabot reģionālo iestāžu sadarbību, var palīdzēt MVU pārvarēt tirgus šķēršļus pakalpojumu sniegšanā. Uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus rezultātā līdz 2020. gada beigām būtu jānosaka trīs izmēģinājuma jomas, kurās partnerreģioni kopīgi uzlabos, saskaņos vai koordinēs noteikumus un procedūras par pārrobežu pakalpojumu sniegšanu, piemēram, par darba ņēmēju norīkošanu darbā un digitālo rīku izmantošanu.

Komisija šos centienus papildinās, mudinot dalībvalstis **vienoto digitālo vārteju**²⁵ īstenot MVU draudzīgā veidā. Dalībvalstīm būtu jācenšas nodrošināt, ka MVU var tiešsaistē viegli piekļūt informācijai, procedūrām un palīdzības pakalpojumiem attiecībā uz visiem to vaicājumiem, kas saistīti ar pārrobežu uzņēmējdarbību, t. sk. konsultācijām par publisko iepirkumu un finansējuma avotiem. Lai nodrošinātu, ka uz visiem MVU vaicājumiem tiek sniegta saskaņota atbilde, dalībvalstīm savi pakalpojumi būtu jāsaista vienotā **kontaktpunktā**.

Līdz 71 % MVU, kas izmēģināja spēkā esošo savstarpējās atzišanas sistēmu nesaskaņotām precēm²⁶, tika atteikta piekļuve tirgum²⁷. Pēc apspriešanās ar dalībvalstu ekspertu grupu savstarpējās atzišanas jautājumos Komisija tieksies veicināt “**savstarpējās atzišanas alianses**” starp dalībvalstīm tādās nozarēs kā uztura bagātinātāji un juvelierizstrādājumi.

Daudzveidīgajā industriālajā vidē **kosmosa un aizsardzības** nozares ir svarīgas ES stratēģiskajai un tehnoloģiskajai suverenitātei un paver plašas iespējas Eiropas MVU. Tomēr aizsardzības nozares piegādes ķēdes galvenokārt ir veidotas valstu līmenī. Tāpēc Komisija veicinās pārrobežu sadarbību un jaunu dalībnieku ienākšanu tirgū, maksimāli palielinot Eiropas Aizsardzības fonda potenciālu. Tas jo īpaši ietvers MVU paredzētus uzaicinājumus iesniegt priekšlikumus, īpašo MVU piemaksu un piešķiršanas kritēriju, kā arī MVU iesaistīšanu plašākā aizsardzības kopienā. Fonds palīdzēs darīt pieejamākas aizsardzības nozares piegādes ķēdes, lielos sistēmas integrētājus savienojot ar visu aizsardzības jomas MVU ekosistēmu visā Savienībā. Komisija arī apzinās attiecīgo pētniecības un tehnoloģiju organizāciju un universitāšu stiprās puses, kas var atbalstīt inovatīvus jaunuzņēmumus un MVU šajā nozarē.

Komisija arī vēlas palielināt to veiksmīgo jaunuzņēmumu un augošo uzņēmumu skaitu **kosmosa nozarē**, kuri tirgū laiž ES kosmosa tehnoloģijas. Lai veicinātu uzņēmējdarbību, Komisija ar ES Kosmosa programmas palīdzību veicinās jaunas Eiropas kosmosa ekosistēmas izveidi. Jaunā kosmosa uzņēmējdarbības iniciatīva “CASSINI” pārgrupēs tādus pakalpojumus kā paātrināšana, biznesa inkubators, darbības uzsākšanas finansējums un pirmskomercializācijas iepirkums.

Publiskais iepirkums vienotajā tirgū arī piedāvā neizmantotas iespējas MVU, tostarp jaunuzņēmumiem, kuriem ir grūti sekmīgi konkurēt publiskā iepirkuma konkursos. Ir divu veidu problēmas. No vienas puses, publiskajam sektoram salīdzinoši ir mazāka vēlme riskēt un bieži trūkst inovāciju iepirkšanai vajadzīgo prasmju. No otras puses, daudzi uzņēmēji un jo īpaši MVU uzskata, ka publiskā iepirkuma konkursi ir sarežģīti vai tiem nepiemēroti.

²⁵ Ar Regulu (ES) 2018/1724 izveidota vienota digitālā vārteja, lai lietotājiem viņu valstī un pāri robežām sniegtu piekļuvi informācijai, procedūrām un palīdzības un problēmu risināšanas pakalpojumiem.

²⁶ Preces, kas nav saskaņotas ES tiesību aktos, piemēram, tekstilizstrādājumi, apavi, bērnu aprūpes preces, juvelierizstrādājumi, galda piederumi un mēbeles.

²⁷ COM(2020)93 final, 10.3.2020.

Lai risinātu šo problēmu, Komisija aicina dalībvalstis un to līgumslēdzējas iestādes izmantot **elastību, ko piedāvā ES jaunais iepirkuma regulējums**. Tas nozīmē lielāku līgumu sadalīšanu mazākās daļās, stratēģiskā iepirkuma, īpaši inovācijas iepirkuma, paplašināšanu, attiecīgā gadījumā intelektuālā īpašuma tiesību atstāšanu MVU, lai tie tās var komercializēt, un iepirkuma procesu digitalizācijas pabeigšanu. Komisija arī mudinās dalībvalstis izmantot digitālās platformas, lai stimulētu MVU un jaunuzņēmumu sagatavotos inovatīvos risinājumus un to pārrobežu piekļuvi publiskā iepirkuma līgumiem. Komisija arī uzsāks **lielo iepircēju un tīklu iniciatīvu**, lai atvieglotu inovatīvu un ilgtspējīgu produktu kopīgu iepirkumu; bez tam ir jāveicina kontaktu veidošana starp inovāciju pircējiem un piegādātājiem un jāpārtrauc progress, izmantojot valsts līmeņa salīdzinošo vērtēšanu. Turklāt tā ievieš marķējumu, ko norādīs publiskie pircēji, kuri ievēro “**MVU labvēlīgu**” iepirkuma praksi, un sadarbosies ar saviem starptautiskajiem tirdzniecības partneriem, lai popularizētu pieņemtos ar iepirkumu saistītos standartus, piemēram, e-rēķinu sagatavošanu. Mazos un vidējos uzņēmumus, kas piedāvā inovatīvus ekoproduktus un ekopakalpojumus, var atbalstīt, palielinot zaļā publiskā iepirkuma izmantošanu²⁸.

Esoša uzņēmuma iegāde bieži vien ir izdevīgāka alternatīva nekā uzņēmuma dibināšana. Tiek lēsts, ka katru gadu aptuveni 450 000 MVU mainās īpašumtiesības, un tas ietekmē vairāk nekā divus miljonus darbinieku. Tomēr trešajā daļā gadījumu īpašumtiesību nodošana nav sekmīga, un rezultātā Eiropa zaudē aptuveni 150 000 uzņēmumu un 600 000 darbvietu²⁹. Tam par iemeslu bieži vien ir agrīnas sagatavošanās trūkums, grūtības atrast pēcteci un nelabvēlīgi nodokļu un regulatīvie pasākumi.

Komisija turpinās darbu **uzņēmumu nodošanas** atvieglošanas jomā un atbalstīs dalībvalstu centienus izveidot nodošanai labvēlīgu uzņēmējdarbības vidi³⁰. Nesen pieņemtajā direktīvā par preventīvās pārstrukturēšanas regulējumu un otro iespēju³¹ risināti daudzi grūtībās nonākušu uzņēmumu problēmjaucājumi, un Komisija tagad sniegs atbalstu visām dalībvalstīm tās noteikumu transponēšanā valsts tiesību aktos, lai finansiālās grūtībās nonākušiem uzņēmumiem būtu piekļuve piemērotiem atbalsta pakalpojumiem, kas tiem palīdz izvairīties no bankrota.

Taisnīguma uzlabošana uzņēmumu darījumos ar uzņēmumiem

MVU ir būtiska nozīme arvien blīvākos uzņēmumu, jaunuzņēmumu un MVU tīklos, kas sadarbojas dažādās nozarēs un vērtību ķēdēs, lai radītu nākotnes produktus un pakalpojumus. Ir svarīgi, lai MVU un jaunuzņēmumi tiktu iekļauti ES stratēģiskajās vērtību ķēdēs un lai tiktu ņemtas vērā to īpašās vajadzības, tādējādi palīdzot tiem sadarboties un izvērst darbību visā vienotajā tirgū un pasaulē.

Pamatojoties uz lielāku koncentrāciju un vertikālu integrāciju piegādes ķēdēs, MVU galvenie klienti bieži vien ir daudz lielākas organizācijas. Tas rada asimetriju attiecībā uz spēju aizstāvēt savas intereses un palielina risku, ka mazie uzņēmumi tiek pakļauti negodīgai uzņēmējdarbības praksei un nosacījumiem³², cita starpā arī attiecībā uz **maksājuma kavējumiem** un piekļuvi datiem.

Lai gan Maksājumu kavējumu direktīva ir samazinājusi kavējumus gan uzņēmumu darījumos ar uzņēmumiem, gan darījumos starp uzņēmumiem un platformām, tikai 40 % uzņēmumu Eiropas Savienībā samaksu saņem laikus³³. Turklāt maksājumu kavējumi ir viens no četriem MVU bankrota iemesliem ES. Ir nepieciešama izlēmīga pāreja uz jaunu uzņēmējdarbības kultūru, kurā norma ir

²⁸ COM(2020)98 final, 11.3.2020.

²⁹ Ekstrapolācija, pamatojoties uz *Business Dynamics: Start-ups, Business transfer and Bankruptcy*, 2011. gada galīgais ziņojums, 10. lpp., <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/10448/attachments/1/translations>.

³⁰ Direktīva (ES) 2019/2121 par pārrobežu reorganizāciju, apvienošanas un sadalīšanu, pieņemta 2019. gada 27. novembrī.

³¹ Direktīva 2019/1023, pieņemta 2019. gada jūnijā.

³² ES 2018. gada publikācija *A comparative analysis of legal measures vs. soft-law instruments for improving payment behaviour*.

³³ ES 2018. gada publikācija *A comparative analysis of legal measures vs. soft-law instruments for improving payment behaviour*.

maksājumu tūlītēja veikšana. Šajā nolūkā Komisija atbalstīs Maksājumu kavējumu direktīvas īstenošanu, nodrošinot tai stingrus uzraudzības un izpildes panākšanas rīkus. Tajos varētu ietilpt virtuāls novērošanas centrs maksājumu kavējumu uzraudzībai, negodīgas maksājumu prakses noskaidrošanai un alternatīvu strīdu izšķiršanas/mediācijas mehānismu iespējamības pētīšanai attiecībā uz MVU, lai panāktu ātru maksājumu strīdu izšķiršanu komercdarījumos.

Pasaules tirgu priekšrocību izmantošana

Pasaules tirgi ir svarīgs MVU izaugsmes avots. Tomēr tikai 600 000 MVU, kas nodarbina aptuveni 6 miljonus cilvēku, preces eksportē ārpus ES. Daudzpusējos un divpusējos dialogos Komisija veicinās MVU labvēlīgu vidi trešās valstīs, īstenojot labas prakses apmaiņu ar tās partneriem. Tā arī ievieš **jaunu informācijas portālu**, lai uzlabotu MVU izpratni par tirdzniecības politiku un nodrošinātu detalizētu informāciju par muitas procedūrām un formalitātēm saistībā ar eksportu uz trešām valstīm.

No noteikumos balstītas tirdzniecības atvēršanas lielāku labumu gūst MVU, nevis lieli uzņēmumi, kuriem ir vairāk resursu tirdzniecības šķēršļu pārvarēšanai. Lai vienkāršotu MVU piekļuvi starptautiskajiem tirgiem, Komisija pastāvīgi risina sarunas par jauniem tirdzniecības un ieguldījumu nolīgumiem un novērš tirdzniecības šķēršļus, kas nesamērīgi ietekmē MVU. Komisija turpinās visos tirdzniecības nolīgumos iekļaut īpašas nodaļas par MVU, kā arī īpašus pasākumus, kas MVU ļautu izmantot priekšrocības, piemēram, MVU sasaistīšana, izmantojot starptautiskas nozaru kopas, EEN, ES MVU centru³⁴, un darbības, kas atbalsta Eiropas MVU dalību publiskajā iepirkumā ārpus ES.

ES delegācijas valstīs, ar kurām ES ir noslēgusi BTN, sniegs atbalstu, risinot jautājumus par MVU praktiskajām grūtībām saistībā ar BTN īstenošanu.

Ja ES uzņēmumiem, t. sk. MVU, kaitējumu nodara imports par dempinga cenām vai subsidēts imports, ES stingri iestājas pret negodīgu tirdzniecības praksi, izmantojot tirdzniecības aizsardzības instrumentus. Komisija palielina savu īpašo atbalstu MVU, lai atvieglotu to piekļuvi tirdzniecības aizsardzības instrumentiem un sadarbību ar Komisiju izmeklēšanas laikā³⁵.

Jaunizveidotais galvenā tirdzniecības nolīgumu izpildes uzrauga amats nodrošinās to, ka cita starpā tiks pārraudzīta un uzlabota atbilstība mūsu tirdzniecības nolīgumiem. Tas vēl vairāk uzlabos darbu pie to tirdzniecības šķēršļu novēršanas, kas jo īpaši ietekmē MVU. Turklāt ES aktīvi iesaistīsies MVU paredzētā ekonomikas jomas dialogā un diplomātijā, lai atvieglotu MVU piekļuvi trešo valstu tirgiem. Lai gūtu jaunu pieredzi trešo valstu tirgos, Eiropas uzņēmēju iespējas tiks paplašinātas, izmantojot programmas “Erasmus jaunajiem uzņēmējiem” globālo shēmu.

³⁴ ES MVU centrs Pekinā sniedz pirmo atbalstu Eiropas MVU, kas vēlas izvērst savu klātbūtni Ķīnas tirgū, www.eusmecentre.org.cn.

³⁵ Regula (ES) 2018/825, pieņemta 2018. gada 30. maijā.

GALVENĀS DARBĪBAS

- Lai līdz minimumam samazinātu maziem un vidējiem uzņēmumiem radīto regulatīvo slogu, ES MVU sūtnis un valstu MVU sūtņu tīkls dos ieguldījumu darbā, ko veic Komisijas Vienotā tirgus noteikumu izpildes panākšanas darba grupa, kuru paredzēts izveidot atbilstoši Izpildes panākšanas rīcības plānam, lai cita starpā risinātu **pārmērīgas reglamentēšanas** problēmu transponēšanas procesā.
- Komisija mudinās dalībvalstis vienoto digitālo vārteju īstenot MVU labvēlīgā veidā. Dalībvalstīm savi pakalpojumi būtu jāsaista **vienotā kontaktpunktā**.
- ES MVU sūtnis **izvērtēs** ES iniciatīvas, lai informētu Komisiju par iniciatīvām, kurām ir jāpievērš īpaša uzmanība no MVU perspektīvas un kurām ir īpaša nozīme jaunajā platformā “Piemērots nākotnei”.
- Ar **ES jaunuzņēmumu nāciju standarta** palīdzību Komisija motivēs dalībvalstis apmainīties ar paraugpraksi un to pieņemt nolūkā paātrināt augsto tehnoloģiju MVU un jaunuzņēmumu izaugsmi.
- Lai uzlabotu MVU iespējas, Komisija aicina dalībvalstis un to līgumslēdzējas iestādes izmantot elastību, ko piedāvā ES jaunais **iepirkuma regulējums**, arī izmantojot digitālos rīkus un platformas nolūkā sekmēt pārrobežu iepirkumu. Komisija sniegs **norādījumus un atbalstu līgumslēdzējām iestādēm**.
- Uzsākot izmēģinājuma projektu, Komisija mudinās dalībvalstis izstrādāt priekšlikumus par **regulatīvajām smilškastēm**.
- Lai uzlabotu sadarbību vienotā tirgus noteikumu izpildes panākšanā un administratīvo šķēršļu likvidēšanā, Komisija izsludinās uzaicinājumu **veidot novatoriskas partnerības starp pierobežas reģioniem**.
- Komisija atbalstīs dalībvalstis **Maksājumu kavējumu direktīvas** īstenošanā, izveidojot uzraudzības un labākas izpildes instrumentus un izpētot alternatīvu strīdu izšķiršanas/mediācijas mehānismu iespējamību attiecībā uz MVU.
- Komisija atvieglos pārrobežu sadarbību ar MVU un starp tiem **Eiropas Aizsardzības fonda ietvaros un apzinās** pētniecības un inovācijas ekosistēmas **stiprās puses**.
- Komisija uzsāks **kosmosa uzņēmējdarbības iniciatīvu “CASSINI”**.
- Komisija palīdzēs dalībvalstīm transponēt nesen pieņemto direktīvu par **preventīvās pārstrukturēšanas regulējumu un otro iespēju**, palīdzot tām izveidot agrīnās brīdināšanas mehānismus finansiālās grūtībās nonākušiem uzņēmumiem, lai tie varētu izvairīties no bankrota.
- Komisija kopā ar dalībvalstīm izpētīs iespējamus pasākumus nolūkā radīt labvēlīgu vidi **MVU nodošanai**.
- Komisija turpinās **uzlabot MVU piekļuvi trešo valstu tirgiem**, arī ieviešot īpašas MVU nodaļas, izmantojot dialogus labas prakses apmaiņai ar tirdzniecības partneriem un jaunu informācijas portālu. Komisija atvieglos MVU piekļuvi tirdzniecības aizsardzības instrumentiem.
- ES delegācijas sniegs atbalstu, risinot ar BTN saistītos MVU jautājumus.
- Komisija paplašinās programmu **“Erasmus jauniešiem uzņēmējiem”**, ieviešot **globālo shēmu**.

4. Labāka piekļuve finansējumam

Piekļuve finansējumam MVU ir būtiska, lai nodrošinātu pārejai nepieciešamos ieguldījumus. Tomēr visos attīstības posmos mazajiem uzņēmumiem ir lielākas grūtības saņemt finansējumu nekā lielajiem uzņēmumiem. Jauno uzņēmēju un jaunuzņēmumu gadījumā tam var būt vairāki iemesli: piemēram,

tiem nav pierādītas finanšu darījumu vēstures, nav nodrošinājuma vai ieguldītājiem trūkst informācijas, lai novērtētu kredītrisku vai aplēstu nemateriālos aktīvus. Lai uzlabotu piekļuvi finansējumam, ir vajadzīga pieeja, kas apvieno labvēlīgu normatīvo vidi, pietiekamu un saskaņotu ES un valstu finansējumu, kā arī piekļuvi uzņēmumu un ieguldītāju tīkliem.

Neraugoties uz nozīmīgām atbalsta programmām ES un valstu līmenī³⁶, MVU Eiropā saskaras ar ievērojamu finansējuma trūkumu (20–35 miljardi EUR), un dažās dalībvalstīs piekļuve finansējumam joprojām ir viena no galvenajām šo uzņēmumu problēmām³⁷. 2019. gadā 18 % MVU Eiropas Savienībā nesaņēma visu iecerēto bankas aizdevumu. Tas MVU nostāda neizdevīgā situācijā, jo banku finansējums nosedz aptuveni 90 % no to finansējuma vajadzībām. ES banku regulējumam ir jānodrošina pamats stabilai banku sistēmai, kas nodrošina pienācīgu finansējumu visiem uzņēmumiem. ES banku nozares paketē tika saglabāts MVU atbalsta faktors un tas tika paplašināts uz visiem MVU sniegtajiem aizdevumiem. Komisija nodrošinās, ka visi turpmākie finanšu tirgus tiesību akti ņem vērā Eiropas MVU intereses un atbalsta to nepārtrauktu piekļuvi visdažādākajām finansēšanas iespējām.

Finansējuma avotu dažādošana un lielāka MVU gatavība ieguldījumiem

Joprojām ir vajadzība **dažādot finansējuma avotus**. Eiropas uzņēmumos ieguldītais riska kapitāls 2018. gadā palielinājās par 13 %, sasniedzot 8 miljardus EUR, un kapitāla piesaistes īpatsvars no valstīm ārpus Eiropas 2018. gadā palielinājās no 7 % līdz 20 %³⁸. Tomēr tikai 10 % uzņēmumu Eiropā izmantoja kapitāla tirgus finansējumu (ASV – vairāk nekā 25 %). Eiropas riska kapitāla ieguldījumi ir aptuveni astoņas reizes mazāki nekā ASV, tāpēc tie nav pietiekami lieli, lai nodrošinātu finansējumu Eiropas uzņēmumu izaugsmei³⁹.

Lai iegūtu riska kapitālu, inovatīvi, strauji augoši MVU un jaunuzņēmumi ar ievērojamām kapitāla vajadzībām bieži pārceļas uz ārvalstīm⁴⁰. Tas ne tikai apdraud Eiropas tehnoloģisko suverenitāti, izaugsmi un nodarbinātību, bet arī rada lejupēju ietekmi uz visiem MVU.

Turklāt Eiropas ieguldītāji var nevēlēties ieguldīt jaunuzņēmumos, jo ir grūti novērtēt tirgus potenciālu un/vai intelektuālo īpašumu, kas ir MVU jauno tehnoloģiju pakalpojuma vai produkta pamatā. Tāpēc ir grūtāk novērtēt paša jaunuzņēmuma vērtību. **“Tehnoloģiju uzticamības pārbaudes”** pakalpojumi šo jautājumu var risināt, un šie risinājumi ir bijuši sekmīgi citos reģionos, taču Eiropā tie vēl nav viegli pieejami. Galu galā no tiem labumu gūst visas iesaistītās puses: MVU, potenciālie ieguldītāji un plašākā inovācijas ekosistēma. ES izmēģinājuma projekts ļautu augsto tehnoloģiju jaunuzņēmumus un vēlākā attīstības posmā esošus tehnoloģiju MVU novērtēt precīzāk, pamatojoties uz to tehnoloģiju un intelektuālā īpašuma portfeli⁴¹.

Eiropā plašāk jānodrošina privātie ieguldījumi. Komisija ieviesīs jaunus veidus riska dalīšanai ar privāto sektoru, piemēram, iniciatīvu *ESCALAR*, kas palīdzēs palielināt riska kapitāla fondu apmēru, pastiprināt ieguldījumu pasākumus un pilnveidot kapitāla tirgu savienības rīcības plānu. Kapitāla tirgu savienības mērķis ir dažādot finansējuma avotus uzņēmumiem visos to attīstības posmos.

MVU IPO fonda izveides priekšnosacījumi

Eiropā MVU ir ierobežotas izaugsmes finansēšanas iespējas, piemēram, iekļaušana kapitāla tirgos, izmantojot sākotnējo publisko piedāvājumu (*IPO*). Kapitāla tirgi ir svarīgs finansējuma avots MVU,

³⁶ Aizņēmuma finansējuma nepietiekamība 2014.–2018. gadā pa gadiem; sk. SWD(2018) 320 final, 7.6.2018.

³⁷ Eiropas Komisija un Eiropas Centrālā banka, *Survey on the Access to Finance of Enterprises*, 11.2019.

³⁸ *Invest Europe* (2019)20.

³⁹ *Afme Capital Markets Union Performance Indicators Report 2019*.

⁴⁰ *Financing the Deep Tech Revolution* (EK un EIB pētījums, 2018. g.).

⁴¹ *Leveraging intelligence*, sk. <https://www.innoradar.eu>.

kas pārtop par vidējas kapitalizācijas uzņēmumiem un visbeidzot par lieliem uzņēmumiem. Taču pēc finanšu krīzes MVU IPO rādītāji strauji samazinājās un kopš tā laika nav uzlabojušies. Salīdzinājumā ar 2018. gadu Eiropas IPO vērtība un rādītāji 2019. gadā turpināja samazināties attiecīgi par 40 % un 47 %⁴². Daudzi institucionālie ieguldītāji MVU finansēšanā iesaistās nepietiekami.

Lai risinātu šo problēmu, publiskais finansējums varētu darboties kā pamatieguldījums, kas strauji augošiem, inovatīviem MVU piesaistītu vairāk privāto ieguldītāju posmā, kurā notiek iekļaušana publiskajos sarakstos. **MVU IPO fonds** atbalstītu MVU gan sarakstā iekļaušanas procesā, gan pēc tā. Tas balstītos uz ES IPO tirgus analīzi un testēšanu ar ieguldītājiem un ieinteresētajām personām.

Labvēlīgāku un iekļaujošāku apstākļu radīšana nolūkā piekļūt finansējumam

Pēdējos gados krasi ir samazinājusies MVU ieguldījumu izpēte. Finanšu instrumentu tirgu direktīvas pārskatīšanā, ko Komisija veiks 2020. gadā, tiks aplūkots, kā uzlabot MVU pētniecības paplašināšanos.

Finanšu tehnoloģiju inovācija, kuras pamatā ir sadalītās virsgrāmatas tehnoloģija (**“blokkēde”**), var pavērt jaunas iespējas MVU tiešai sadarbībai ar ieguldītājiem, vai nu izmantojot uzticamus starpniekus, vai tieši – decentralizētā veidā. Tā var dot iespēju MVU emitēt kryptoaktīvus un digitālus žetonus, piemēram, obligāciju veidā. Tie ir pievilcīgi ieguldītājiem, jo ar tiem var uzreiz tirgoties. Tas ir veids, kā MVU piedāvāt ātrāku, efektīvāku un rentablāku finansējumu. Saskaņā ar gaidāmo ES digitālā finansējuma stratēģiju Komisija atvieglos kryptoaktīvu izmantošanu un digitālo žetonu ieviešanu MVU, ieguldītāju un starpnieku darījumos.

Valsts atbalsta noteikumi ir ļāvuši sniegt ievērojamu valsts atbalstu MVU un riska kapitālam⁴³. Komisija līdz 2021. gada beigām racionalizēs un pārskatīs attiecīgos ES valsts atbalsta noteikumus, lai nodrošinātu, ka tie joprojām atbilst paredzētajam mērķim. Veicot pārskatīšanu, Komisija centīsies nodrošināt, ka noteikumi veicina MVU dalību svarīgos projektos visas Eiropas interesēs (*IPCEI*).

Turklāt ieguldījumu saņēmēju dažādības trūkums samazina talantu kopumu un inovāciju. Sievietes Eiropā ir izveidojušas vienu trešdaļu uzņēmumu, bet viņu uzņēmumi nav pietiekami pārstāvēti riska kapitāla piesaistē. 2019. gadā vairāk nekā 92 % no Eiropas tehnoloģiju uzņēmumu piesaistītā riska kapitāla tika ieguldīti uzņēmumos, kurus dibinājuši tikai vīrieši⁴⁴. *InvestEU* – ES nākotnes ieguldījumu finansējums – varētu palīdzēt sadarbībā ar sievietēm stimulēt ieguldījumus sieviešu uzņēmējdarbībā un nodrošināt mērķtiecīgu atbalstu, lai **saskaņā ar dzimumu līdztiesības prasībām atbilstošu finanšu iniciatīvu** paplašinātu ieguldījumu saņemšanas iespējas sieviešu vadītiem uzņēmumiem un fondiem. Turklāt trīskāršosies sieviešu vadīto MVU skaits, kas gūst labumu no pilntiesīgas *EIC*.

ES, valsts un privātā finansējuma piesaistīšana MVU, izmantojot InvestEU

2014.–2018. gadā ES finanšu instrumenti palīdzēja piesaistīt 100 miljardu EUR finansējumu, jo īpaši MVU vajadzībām, aizņēmuma un pašu kapitāla finansējuma veidā. Paredzams, ka ES investīciju plāns atbalstīs vairāk nekā vienu miljonu MVU. Tomēr ir jāturpina ES un valstu atbalsta sniegšana, lai mazinātu MVU finansējuma trūkumu.

Atbilstoši *InvestEU* MVU sadaļai Komisija balstīsies uz pozitīvo pieredzi, kas gūta no esošajām ES MVU garantiju shēmām⁴⁵. Tā radīs vienotu integrētu garantiju mehānismu, kas vērsts uz MVU, kurus saista ar augstu risku vai kuriem ir nepietiekams nodrošinājums, arī inovatīviem MVU, kultūras un

⁴² <https://www.pwc.co.uk/audit-assurance/assets/pdf/ipo-watch-q4-2019-annual-review.pdf>.

⁴³ Izdevumi 2018. gadā: mērķim “Riska kapitāls” 216 miljoni EUR un mērķim “MVU” 501 miljons EUR.

⁴⁴ 2019 State of European Tech report, sk. <https://2019.stateofeuropeantech.com/chart/103-1338/>.

⁴⁵ Pieejams programmā *COSME*, pamatprogrammā “Apvārsnis 2020”, programmā “Radošā Eiropa” un ES kohēzijas politikas fondos.

radošo nozaru MVU, MVU, kuri pāriet no resursietilpīgiem un energoietilpīgiem modeļiem uz ilgtspējīgākiem modeļiem, un MVU, kuri ievieš digitālās uzņēmējdarbības praksi. *InvestEU* MVU sadaļa atbalstīs kapitāla finansējuma sniegšanu MVU un maziem vidējas kapitalizācijas uzņēmumiem tādās ES svarīgās politikas jomās kā kosmoss un aizsardzība, ilgtspējība, digitalizācija, inovācija, **dzimumu līdztiesības prasībām atbilstošs finansējums**, dziļās tehnoloģijas un **ekotehnoloģijas**. Piemēram, lai uzlabotu kapitāla finansējuma pieejamību inovatīviem MVU un jaunuzņēmumiem, kas izstrādā un pieņem ekotehnoloģiju risinājumus, ES, dalībvalstu un privātā sektora finansējums tiks apvienots. *InvestEU* nodrošinās finansējumu visos attīstības posmos – no darbības uzsākšanas līdz darbības paplašināšanai un kotēšanai biržā. Tas palīdzēs piesaistīt privāto finansējumu no tādiem ieguldītājiem kā komercenģeļi, ģimenes biroji, riska kapitāla fondi, pensiju fondi un apdrošināšanas sabiedrības.

Komisija cieši sadarbosies ar dalībvalstīm, lai apvienotu finansējumu un novērstu ģeogrāfisko nelīdzsvarotību attiecībā uz ieguldījumiem un piekļuvi finansējumam, jo īpaši izmantojot digitālās inovācijas un izaugsmes iniciatīvu⁴⁶. Turklāt *InvestEU* sociālo ieguldījumu un prasmju sadaļa uzlabos piekļuvi mikrofinansējumam, sociālo uzņēmumu finansējumam, sociālās ietekmes ieguldījumiem un prasmēm.

GALVENĀS DARBĪBAS

- Komisija **atbalstīs MVU sākotnējos publiskos piedāvājumus (IPO)** ar ieguldījumiem, kas novirzīti caur jaunu privātā un publiskā sektora fondu, kurš saskaņā ar programmu *InvestEU* jāizveido no 2021. gada kapitāla tirgu savienības ietvaros.
- Komisija ievieš vēl nebijušu riska/atlīdzības mehānismu, lai palielinātu riska kapitāla fondu apmēru un piesaistītu privātos ieguldījumus ar **iniciatīvas ESCALAR** palīdzību.
- Komisija uzsāks **dzimumu līdztiesības prasībām atbilstošas finansēšanas** iniciatīvu, lai palielinātu finansējuma sniegšanu sieviešu vadītiem uzņēmumiem un fondiem, kā arī veicinātu sieviešu uzņēmējdarbību.
- Komisija uzsāks **ekotehnoloģiju ieguldījumu iniciatīvu**, lai apvienotu ES, dalībvalstu un privātā sektora finansējumu nolūkā uzlabot kapitāla finansējuma pieejamību inovatīviem MVU un jaunuzņēmumiem, kas izstrādā un pieņem ekotehnoloģiju risinājumus.
- Komisija uzsāks **blokkēdes iniciatīvu**, kas ļaus emitēt un tirgot MVU obligācijas visā Eiropā, izmantojot Eiropas blokkēžu pakalpojumu infrastruktūru.
- Lai ļautu precīzāk novērtēt augsto tehnoloģiju jaunuzņēmumus un panākt to gatavību saņemt ieguldījumus, saskaņā ar ES izmēģinājuma projektu Komisija līdzfinansēs **tehnoloģiju uzticamības pārbaudes pakalpojumus**.
- Komisija vēl vairāk **vienkāršos esošos valsts atbalsta noteikumus** attiecībā uz valstu fondu kombinēšanu ar *InvestEU* un pamatprogrammas “Apvārsnis” fondiem. Tas atvieglos MVU iespēju izmantot apvienotos resursus, kas tiem palīdzēs īstenot divējādo pāreju. Turklāt, veicot valsts atbalsta noteikumu pārskatīšanu, Komisija **pārskatīs valsts atbalsta noteikumus attiecībā uz riska finansējumu un IPCEI paziņojumu**, lai vēl vairāk atbalstītu MVU iesaistīšanos, nodrošinātu privāto ieguldījumu piesaistīšanu, vienlaikus izvairoties no vienlīdzīgu konkurences apstākļu izkropļojumiem.

5. Pārvaldība: ES un dalībvalstu partnerība rezultātu sasniegšanai

MVU stratēģijai jābūt balstītai uz saistībām un darbībām ES un dalībvalstu līmenī. Tā kā daudzi MVU ir dziļi iesaņķojušies reģionālajās un vietējās ekosistēmās, kurās tie nodrošina darbvietas,

⁴⁶ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/launch-digital-innovation-and-scale-initiative-central-eastern-and-south-eastern-europe>.

apmācību, nodokļu ieņēmumus un sociālo labklājību, šī apņemšanās jāattiecinā uz reģionālajām iestādēm. Stratēģijas īstenošanas pamatā būs cieša partnerība starp visiem dalībniekiem, kas kopīgi ir atbildīgi par rezultātu sasniegšanu, – ES, valstu, reģionālajām un vietējām iestādēm, MVU un ieguldītājiem. Regulāri tiks veikta progresu politiska izvērtēšana, mērīšana un uzraudzība.

Lai nodrošinātu šo ES un dalībvalstu partnerību, svarīgs instruments ir MVU sūtņu tīkls. Tas pārstāv dalībvalstu valsts iestādes, kas atbild par MVU politiku, un nodrošina organisku saikni starp šīm iestādēm, vietējām uzņēmēju kopienām un ES. Atjaunojot tīkla pilnvaras 2020. gadā, tiks pastiprināta tā loma un uzlabota tā sadarbība ar reģionālajām struktūrām un iestādēm.

Lai nodrošinātu stratēģijas īstenošanu un principa “vispirms domāt par mazajiem uzņēmumiem” piemērošanu visās ES politikas jomās, Komisija iecels īpašu **augsta līmeņa ES MVU sūtņi**, kas vadīs tīkla darbu. ES MVU sūtņi arī uzraudzīs īstenošanu katrā atsevišķā dalībvalstī. Lai atvieglotu MVU stratēģijas iekļaušanu visās politikas jomās, ES MVU sūtņi tiks cieši iesaistīti Eiropas pusgada procesā. ES MVU sūtņi uzlabos izpratni par MVU aspektiem Komisijas labāka regulējuma programmā, uzturot regulāru dialogu ar Regulējuma kontroles padomi, kā arī platformā “Piemērots nākotnei”.

Lai papildinātu (publiskā sektora) MVU sūtņu tīkla darbības, Komisija arī cieši sadarbosies ar **stratēģiskās uzņēmējdarbības vēstniekiem**, jaunu padomdevēju grupu, kurā darbojas uzņēmēji no visas Eiropas un kurai būs konsultāciju paneļa funkcija.

Jaunā stratēģija tiks **regulāri pārskatīta**. Komisija turpinās katru gadu publicēt uzlabotu **MVU darbības pārskatu**. Šajā pārskatīšanā tiks uzraudzīta arī jaunuzņēmumiem labvēlīga politika valsts līmenī (“Eiropas jaunuzņēmumu nāciju” indekss), MVU iesaistīšanās ilgtspējīgā uzņēmējdarbības praksē, kā arī MVU digitalizācija⁴⁷ (*DESI* indekss). Šo pārskatu iesniegs un apspriedīs ikgadējā MVU asamblejā, kas dos iespēju aktīvi iesaistīties vietējām ieinteresētajām personām un plašākai MVU kopienai.

MVU sūtņu tīkls un citas ES iestādes iesaistīsies stratēģijas īstenošanas uzraudzībā, piemēram, sagatavojot sūtņu gada ziņojumu Konkurētspējas padomei un uzturot regulāru dialogu ar Eiropas Parlamentu. Lai sagatavotu šo ziņojumu, ES MVU sūtņi kopā ar valstu MVU sūtņiem tiksies ar MVU politikas veidotājiem un citām ieinteresētajām personām dalībvalstīs, lai apspriestu arī ar MVU saistītus jautājumus, kas apzināti Eiropas pusgada procesā. Pamatojoties uz analīzi, kas izriet no šiem izvērtēšanas mehānismiem, ES MVU sūtņi sadarbosies ar valstu MVU sūtņiem, lai sadarbībā ar vietējiem uzņēmējiem izstrādātu valstu īstenošanas plānus attiecībā uz šo MVU stratēģiju.

ES **MVU definīcija** ir svarīgs rīks, kas nodrošina, ka šī stratēģija ir vērsta uz pareizo mērķauditoriju, t. i., ka tā sniedz atbalstu un labumu uzņēmumiem, kam tas visvairāk vajadzīgs. Komisija regulāri uzrauga, vai minētā definīcija atbilst šim mērķim. Saskaņā ar nesen notikušo sabiedrisko apspriešanu⁴⁸, pētījumiem un aptaujām definīcija darbojas labi, un lielākajai daļai ES mazo un autonomo MVU tā ir viegli izmantojama. Komisija turpinās sniegt novērtējumu un ziņot par konkrētiem problēmjautājumiem, piemēram, par sarežģītām īpašumtiesību struktūrām vai iespējamu “slazda efektu”.

GALVENĀS DARBĪBAS

- Komisija iecels **augsta līmeņa ES MVU sūtņi**.
- Komisija pastiprinās **MVU sūtņu tīklu**, lai MVU politikas jomā stiprinātu saikni starp ES un valstu līmeni.
- Komisija izveidos **stratēģiskās uzņēmējdarbības vēstnieku grupu**.

⁴⁷ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/integration-digital-technology>.

⁴⁸ Atklāta sabiedriskā apspriešana par MVU definīciju: https://ec.europa.eu/info/consultations/public-consultation-review-sme-definition_en.

- **Pastāvīgā dialogā ar Regulējuma kontroles padomi ES MVU sūtnis uzlabos izpratni par MVU aspektiem.**